

13. Бакиева, З. Р. (2021). К вопросу о создании и использовании электронной системы компьютерной анимации для студентов. *Наука и образование сегодня*, (10 (69)), 30-31.

14. Бакиева, З. Р. (2022). Компьютерли анимацияни ўқитишнинг электрон таълим платформасини яратиш технологияси. *Fizika Matematika va Informatika*, 21(3), 177-181.

## **YANGI TEXNOLOGIYALAR ASRIDA ChatGPTNING O‘RNI VA AHAMIYATI**

*Bakiyeva Zuhra Rakhmatullayevna-Nizomiy  
nomidagi TDPU Axborot texnologiyalari  
kafedrasi dotsenti*

*Jovliyeva Mohigul Orif qizi -Nizomiy  
nomidagi TDPU Axborot tizimlari va  
texnologiyalari 2-bosqich talabasi*

Yangi texnologiyalar asrida turli xil web saytlar va telegram botlarning o‘rni katta ahamiyatga ega. Dunyo tobora raqamli makonga o‘tib bormoqda. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda raqamlashtirish juda ham muhim ahamiyat kasb eta boshladi. Zamonaviy ta’lim tizimi ilm-fan va texnologik taraqqiyotning dinamiklashuvi natijasida yuzaga kelgan jadal o‘zgarishlar bosqichida bo‘lib, bu hajmning keskin o‘shishini, bilimlarning tez qarishini va yangilanishini belgilaydi. Shu bilan birga, har bir kishiga axborotni yanada samarali yaratish, saqlash, uzatish va qabul qilish imkonini beradigan texnologiyalar takomillashtirilmoqda. Texnologiyaga asoslangan aqlli intellektning (AI) paydo bo‘lishi va ishlatilishi turli manbalardan ma’lumotlarni olish qobiliyatini oshiradi, bu ularni bashoratli tahlil va mashinani o‘rganish kabi vositalar yordamida tekshirish va tahlil qilish imkonini beradi. Ta’lim texnologiyalari imkoniyatlaridan foydalanish alohida o‘quvchilardan tortib ta’lim vazirliklarigacha bo‘lgan yuqori darajadagi manfaatdor tomonlar uchun transformatsion jarayonlarda katalitik rol o‘ynaydi ChatGPT-bu turli xil sharoitlarda foydalanuvchilarga yordam berish uchun turli xil usullarda ishlatilishi mumkin

bo'lgan kuchli vosita. Uning ma'lumot berish, matn yaratish, tillarni tarjima qilish, shaxsiy yordam ko'rsatish, kirish imkoniyatlarini yaxshilash va ma'lumotlarni tahlil qilish qobiliyati uni samarali muloqot qilishi kerak bo'lgan har bir kishi uchun ko'p qirrali va qimmatli manbaga aylantiradi.

Shu munosabat bilan o'qituvchilar uchun AI nima qila olishi va uning imkoniyatlari qayerda cheklanganligini tushunishi, ChatGPT kabi texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini sifat jihatidan yaxshilashi, o'quvchilarning bilim faolligini rag'batlantirishi va samarali natijaga erishishga hissa qo'shishini o'rganishi muhim.

**Ta'lim maqsadlari.** ChatGPT ta'lim tizimini qayta ko'rib chiqishni boshlaydigan vosita bo'lib, o'qitish texnologiyalari, usullari, yondashuvlari va vositalarini o'zgartirish zarurati bilan kelajak ta'lim jarayonini shakllantirishga hissa qo'shadi. ChatGPT qanday ishlashini tushunish o'qituvchilarga ushbu chatbot va AI texnologiyalaridan o'quv jarayonida foydalanishdagi cheklovlarni aniqlash imkonini beradi. AI texnologiyalariga qanday munosabatda bo'lishidan qat'iy nazar, ular tez orada o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanishini tan olish kerak, bu har bir oliy ta'lim o'qituvchisi ulardan samarali foydalanishni o'rganishi kerakligini anglatadi.

Shu bilan birga, bugungi kunda raqamlashtirish ta'sirida mutaxassislarning kompetentsiyalariga qo'yiladigan talablar o'zgarmoqda: bilimlar kengligi uning chuqurligidan kam emas. Ushbu dissertatsiya oliy ta'limni tayyorlash yo'nalishidan qat'iy nazar dolzarbdir - matematika va tabiiy fanlardan gumanitar fanlargacha; ma'lumotlarni qidirish, to'plash, tizimlashtirish, qayta ishlash, tahlil qilish, baholash, almashish, saqlash va himoya qilish bo'yicha vakolatlar zamonaviy va talabga ega.

Shuni ta'kidlash kerakki, neyron tarmoqlar katta ma'lumotlar bilan ishlashda ancha vaqtdan beri muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda.

arxitektura xususiyatlariga qarab, ular tasvirni tahlil qilish (konvolyutsion, shu jumladan konvolyutsiyasiz neyron tarmoqlar), tasvirlar va musiqa yaratish va tahrirlash (generativ raqib neyron tarmoqlari), ma'lumotlarni siqish uchun

(avtokoderlar, shu jumladan variatsion), qo'lda yozilgan matn uchun ishlatiladi. yoki nutqni aniqlash (takroriy neyron tarmoqlar).

ChatGPT o'rganish motivatsiyasini rivojlantirish uchun samarali vositaga aylanishi mumkin. Chatbotning qiziqarli imkoniyatlari orasida, birinchi navbatda, o'quv materiallari bilan ishlashning turli xil variantlarini, shuningdek, ta'lim natijalarini baholash usullari va vositalarini ajratib ko'rsatish kerak. Bularga quyidagi imkoniyatlar kiradi:

- o'qituvchi tomonidan berilgan misol asosida ko'p sonli o'xshash, kerak bo'lganda individuallashtirilgan mashqlarni yaratish;
- berilgan parametrlar bo'yicha ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish;
- o'quvchilar haqidagi ma'lumotlar asosida (masalan, fan bo'yicha bilim darajasidan kelib chiqqan holda) turli darajadagi murakkablikdagi vazifalarni yaratish;
- masalan, muayyan hayotiy yoki kasbiy vaziyatlarda ishni bajarish uchun shaxsiy tarkibni ishlab chiqish;
- o'quv material mazmunini o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga moslashtirish;
- muayyan mavzularni o'qitish usullari va shakllari haqida tasavvur hosil qilish;
- matnning qisqartirilgan variantini sodda tilda yozish, uzoq va o'qish qiyin bo'lgan materialni tuzib, qayta ishlash qobiliyati;
- matnlarni bir necha xorijiy tillarga tez tarjima qilish va h.k.

Shuni tan olish kerakki, ushbu chatbot ham har qanday boshqa vosita yoki ma'lumot manbasi kabi bir qator afzalliklarga va bir qator kamchiliklarga ega. Chat GPT imkoniyatlari chindan ham hayratlanarli va hayotning turli sohalarida foydalanish mumkin. U turli savollarga javob berish va odamlar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega. Bot har qanday mavzudagi suhbatni qo'llab-quvvatlaydi va har xil savollarga o'ta aniqlik bilan javob qaytaradi. Chatbot kontent yaratadi oladi va maslahat beradi. U insho, she'r, qo'shiq, ssenariy, xatga universal javob, pazandalik retsepti yozishi, o'quv dasturini yaratishi, yilning asosiy voqealari haqida ma'lumot

berishi mumkin. Moslashuvchan va tabiiy nutqni yaratish qobiliyati tufayli ChatGPT bank sektoridan tortib, tibbiyot sohasigacha bo'lgan sohalarda qo'llaniladi. U mijozlarning savollariga avtomatik javob berish, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va boshqalar uchun ishlatilishi mumkin. Bundan tashqari, u ta'lim tizimini takomillashtirish, aqlli uylarni yaratish va boshqa qiziqarli va innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqish uchun ishlatilishi mumkin.

## **TA'LIM JARAYONIGA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING SAMARADORLIGI**

*O'roqova Sharofat Bahodir qizi-Nizomiy  
nomidagi TDPU Axborot texnologiyalari  
kafedrası katta o'qituvchisi*

*Maxamadjonova Munis Abdukarim qizi-  
Nizomiy nomidagi TDPU Axborot tizimlari va  
texnologiyalari 2-bosqich talabasi*

Bugungi kunda yurtimizda ta'lim sohasiga juda katta e'tibor qaratilmoqda. Bu tizimni isloh qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar ham salmoqlidir. Bu tizimda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlar joriy qilish, ta'lim tizimini yuqori va zamon talablariga moslash bo'yicha amalga oshiralayotgan ishlardan ham ko'rinib, o'z natijasini ko'rsatib kelmoqda. O'rta va oliy ta'lim uchun sun'iy intellekt (AI) ilovalarini ishlab chiqish va joriy etish talabalarning fanlarni o'rganishi va o'qituvchilarning dars berish usullarini ijobiy tomonga o'zgartirish imkoniyatlariga ega. AI ilovalari talabalar uchun shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etishi va ta'lim sohasidagi muammolar uchun innovatsion yechimlarni taklif qilishi mumkin.

Sun'iy intellektning ideal xususiyati – bu aniq maqsadga erishish uchun eng yaxshi imkoniyatga ega bo'lgan harakatlarni baholay olish va amalga oshirish qobiliyatidir. Hozirda sun'iy intellekt turli amallarni bajarishga mo'ljallangan algoritim hamda dasturiy tizimlardan iborat va u inson ongi bajarishi mumkin bo'lgan bir qancha vazifalarning uddasidan chiqa oladi. Sun'iy intellekt va